herpy

GEKKOER

Chondrodactylus turneri

Chondrodactylus turneri er en kraftig, nattaktiv gekko fra savanne og klippeland i det sørlige og østlige Afrika, med store oransje øyne, brune bånd og heftelameller under tærne. Den er enkel å holde, men sky og rask, så den passer best for den som vil se på dyret sitt og ikke ta det opp.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Turner's thick-toed gecko Tidligere navn: *Pachydactylus turneri; Homodactylus turneri*
Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-22 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**6-10 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende**
Biotop	**Savanne og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Varmeplass	**33-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**50-60 dager** ved 27-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Chondrodactylus turneri er en robust, middelstor gekko med bredt, trekantet hode og flattrykt kropp. Den har store, kjølede knuter på ryggen, som sitter i regelmessige rader og gjør huden grov å se på, og en hale med tydelige ringer av kantete skjell. Grunnfargen er sandbrun til mellombrun, ofte med et rødlig eller grålig skjær, og over ryggen går mørke tverrbånd, som er tydeligst foran. Under tærne sitter brede heftelameller, så dyret kan klatre på stein og murer. Øynene er store og oransje.

Voksne dyr måler omtrent 10 cm fra snutespiss til kloakk og 15-22 cm med hale. Vekten er ikke kjent. Levealderen er trolig 6-10 år, som hos beslektede gekkoer av samme størrelse.

Arten ble beskrevet av John Edward Gray i 1864 som *Homodactylus turneri* og oppkalt etter den britiske entomologen James Aspinall Turner. Den ble lenge regnet som en underart av *Pachydactylus bibronii*, og i mange år het den *Pachydactylus turneri*. Slekten *Chondrodactylus* ble utvidet i 2005, slik at den også rommer en rekke tidligere *Pachydactylus*-arter. Grensen mot den nærstående *Chondrodactylus laevigatus* har vært uklar, og deler av den eldre litteraturen om *turneri* handler i virkeligheten om *laevigatus*. Det betyr at eldre stellråd og utbredelseskart må leses med forbehold.

I terrariet er den et dyr å se på. Den er rask, kan hoppe flere centimeter og er vanskelig å fange hvis den slipper ut. Temperamentet svinger fra dag til dag, og håndtering kan ikke anbefales.

Utbredelse og leveområde

Chondrodactylus turneri finnes i det sørlige og østlige Afrika: Sør-Afrika, Botswana, Zimbabwe, Mosambik, Zambia, Malawi og Tanzania, og med spørsmålstegn også Eswatini. Kenya og Rwanda nevnes dessuten, og det er registrert funn fra Kenya, Eswatini og Namibia. Noen av de ytterste funnene kan skyldes forveksling med *laevigatus*, så kartet viser bare de landene der arten er best dokumentert. I Sør-Afrika er den kjent fra blant annet Gauteng, Limpopo, Mpumalanga, KwaZulu-Natal og North West.

Typelokaliteten er Tete i Mosambik ved Zambezi-elven, men dyrene i typeserien stammer sannsynligvis fra flere steder i den nedre Zambezi-dalen. Arten er innført til Florida i USA og trolig også til New Zealand. Prikkene på kartet er registrerte funn, og de omfatter også enkelte funn utenfor Afrika, som stammer fra innførte dyr.

> **Naturlig utbredelse:** Sør-Afrika, Zimbabwe, Mosambik, Botswana, Eswatini, Tanzania, Malawi og Zambia.

LEVEOMRÅDE

Chondrodactylus turneri er nattaktiv og lever på klipper og bygninger. Leveområdene er kratt og tørre akasieskoger i savanne, steinrøyser og tørre skoger i utkanten av savannen, og dessuten landsbyer, der det finnes skjul i murverket og rikelig med fluer. Felles for stedene er mange skjul der dyret kan gjemme seg for dagens varme.

I naturen foretrekker gekkoene store steiner med mange sprekker. Mange dyr deler de samme steinene, opptil åtte på én. Unge dyr er oftere fremme i det åpne enn de voksne, og aktiviteten varierer med månefasen og tidspunktet på natten. Arten er en luremorder som tar virvelløse dyr og for øvrig det den kan fange og overmanne.

Presise temperaturer og luftfuktighet for leveområdene er ikke dokumentert. Klimaet er overveiende tørt med en regntid på noen måneder.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Et par kan holdes i et terrarium på 60 × 40 × 40 cm (lengde × bredde × høyde) eller 80 × 40 × 40 cm. Selv 60 × 30 × 30 cm kan gå, men mer plass gir bedre mulighet til å lage både varme og kjølige soner. *Chondrodactylus turneri* beveger seg lite og ligger stille når den ikke blir forstyrret, så det er skjul og struktur som teller, ikke volum. Tallene er delvis lånt fra den nære slektningen *Chondrodactylus bibronii*.

Innred med store steiner, korkbark og røtter, slik at det oppstår mange sprekker i ulik høyde. Steinene må stå stabilt på bunnen av terrariet eller limes sammen, så de ikke kan skli ned over dyret. En strukturert bakvegg av kork eller skum gir mer klatreflate. Som bunnsubstrat fungerer kokosfiber, der hunnen gjerne graver ned eggene sine. Kunstige planter eller et par robuste levende planter gir ekstra dekning, og dyret gjør dem ingen skade.

Lokket må slutte tett og ha ventilasjon. Arten er rask og hopper, og en gekko som har sluppet ut, er vanskelig å fange igjen.

TEMPERATUR

Hold 25-28 °C om dagen, og lag et varmt sted, for eksempel en stein under en spotlampe, der temperaturen kan nå opp mot 35 °C. Dyrene legger seg gjerne på den oppvarmede steinen når lyset slås av, og får varme derfra. Om natten kan temperaturen falle til romtemperatur, for eksempel 18-22 °C. Tallet for natten er lånt fra slektninger.

Bruk en varmepære eller spotlampe i den ene enden, styrt av en termostat, slik at dyret selv kan velge mellom varmt og kjølig. Mål med digitale termometre i begge ender av terrariet. Arten har ingen kjent vinterhvile. Temperaturgrensene er ikke nøyaktig kjent, så følg rådene for de beslektede artene, og unngå lengre tid over 35 °C.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Chondrodactylus turneri lever på tørre klipper og i savanne, så luften skal holdes forholdsvis tørr, rundt 30-50 %, som hos slektningene *Chondrodactylus bibronii* og *Chondrodactylus angulifer*. Spraying sent om kvelden eller om natten etterligner de naturlige forholdene, og en vannskål øker mest luftfuktigheten, mens dyrene nesten ikke drikker av den.

Sett likevel fram en lav skål med friskt vann i den kjølige enden, og bytt den jevnlig. Spray lunkent vann på en del av terrariet om kvelden, slik at dyret kan slikke dråpene, men la bunnen tørke opp igjen i løpet av dagen. Ha et fuktig skjul med lett fuktig sphagnum eller vermikulitt klart, særlig når dyret skal skifte hud og når hunnen skal legge egg.

LYS OG UVB

Chondrodactylus turneri er nattaktiv og sover i sprekkene om dagen, så den trenger ikke kraftig lys. Bruk en tidsbryter til å slå lyset av og på, slik at det blir omtrent 12 timers dag og helt mørkt om natten. Gå gjerne over til litt kortere dager om vinteren.

UVB er valgfritt, fordi arten tilbringer dagene i skjul. Vil du gi et svakt UVB-rør for skyggedyr (Ferguson-sone 1), så monter det over en del av terrariet og sørg for rikelig med skjul, slik at dyret selv kan velge. Uten UVB er det enda viktigere å gi kalk og D3-vitamin i fôret. Hotspotten kan være en stein under en spotlampe, som holder på varmen også etter at lyset er slukket.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Chondrodactylus turneri har god appetitt og er ikke kresen. Den spiser sirisker, kakerlakker, melormer, møll og gresshopper. Sirisker og kakerlakker er godt grunnfôr, mens møll og gresshopper om sommeren er en yndet godbit. Den kan også ta nyfødte mus, men det er verken nødvendig eller en god vane.

Dyret kan godt ta byttedyr som er større enn hodet, men gi ikke ofte så store insekter. Voksne dyr får mat 2-3 ganger i uken. Unger må ha mat oftere. Mange dyr lærer lett å ta insekter fra en pinsett, og fôringen gjør dem mindre sky. En sunn voksen gekko kan klare seg i to uker uten mat hvis den har fått fylt magen først, men gjør det bare hvis det er nødvendig.

Pudre fôret med kalk, og gi D3-vitamin med jevne mellomrom, fordi alle insekter har for lite kalk. Som hos *Chondrodactylus angulifer* gis kalk ved hvert måltid til unger og egglegende hunner og en gang i uken til andre voksne.

ATFERD OG HÅNDTERING

Chondrodactylus turneri er ikke et dyr til håndtering. Den kan være vill og uforutsigbar. En dag solbader den rolig på en stein, og en annen dag stikker den av i panikk så snart noen kommer i nærheten. Den er rask og kan hoppe flere centimeter. Den passer for den som vil se på et nattaktivt dyr gjennom glasset. Under fôring forsvinner skyheten, og dyrene snapper ivrig etter insektene, så pass på fingrene.

Et par kan gå sammen i terrariet, og de voksne kan ignorere ungene, men det er ikke sikkert. Én hann med flere hunner frarådes, fordi en hunn etter egglegging kan bli svært aggressiv mot de andre hunnene, slik at de slåss voldsomt. Hanner må holdes hver for seg, fordi hannene hos slektningene er territoriale. Hold derfor dyrene enkeltvis eller som et par, og vær beredt til å skille dem. I naturen deler flere dyr ofte den samme steinen, men et terrarium er langt mer avgrenset.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hos *Chondrodactylus turneri* kan hannene som hos slektningene kjennes på to buler under halerota, der hemipenis-posene sitter, og ofte på porer foran kloakken. Alder og vekt ved kjønnsmodning er ikke kjent. Slektningen *Chondrodactylus angulifer* blir kjønnsmoden etter 10-12 måneder, men hunner bør vente til de er minst 18 måneder og i god hold, fordi eggene krever mye kalk.

PARRING

Avlen er ganske enkel når dyrene er godt fôret. Hannen frier ved å slikke hunnen på snuten og lokke med pipende lyder. Arten har ingen kjent fast avlssesong eller vinterhvile. Slektninger som *Chondrodactylus angulifer* får en vinterhvile med lavere temperatur, tørrere luft og kortere dager i en til to måneder, men om det er nødvendig hos denne arten, er ikke kjent.

Hold øye med hunnens vekt og kalkforsyning, og skill dyrene hvis hun går ned i vekt eller blir jaget rundt.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger trolig ett til to hardskallede egg om gangen, som andre gekkoer i gruppen. Antall kull per år er ikke kjent; *Chondrodactylus bibronii* legger to til seks kull i året og *Chondrodactylus angulifer* opptil fire.

Gi hunnen en eggleggingskasse med lett fuktig sphagnum eller fuktig sand, og se etter egg hver dag. Dyrene kan også grave ned eggene i kokosfiber helt nede i bunnen. Eggene er skjøre når de er lagt, så rør dem så lite som mulig.

INKUBASJON

Ved ca. 29 °C og omtrent 90 % luftfuktighet klekker eggene etter 50-55 dager. Hos slektningen *Chondrodactylus bibronii* tar det 45-60 dager ved 27-28 °C. Tallene er veiledende. Det er ikke kjent om temperaturen påvirker kjønnet på ungene.

Hold eggene på et lett fuktig, aldri vått underlag, legg dem i en boks med små luftehull, og vend dem ikke. Egg som blir liggende i terrariet under gode forhold, kan også klekkes uten rugemaskin. Det er likevel ikke den sikreste fremgangsmåten.

OPPDRETT AV UNGER

Størrelse, vekt og vekst hos ungene er ikke kjent. Hold ungene i små bokser som er enkle å holde rene, med tørkepapir eller et tynt lag substrat, et fuktig skjul og et par flate steiner. Gi små insekter, for eksempel små sirisker pudret med kalk og vitaminer, og vei dem jevnlig, slik at du kan følge utviklingen.

De voksne kan ignorere ungene, men ungene er lettere å fôre i en liten boks for seg selv. Del dem hvis de begynner å slåss, eller hvis noen blir merkbart større enn de andre.

Helse og vanlige feil

Chondrodactylus turneri har ingen kjente egne sykdommer, så rådene bygger på alminnelig gekkostell og på slektningene. De typiske feilene er:

- For lite kalk og D3-vitamin, særlig hos unger og egglegende hunner. Det gir bløte bein og skjelvinger. Pudre fôret, og sett fram en skål med kalk.
- For høy luftfuktighet eller en konstant våt bunn, som gir mugg og hudproblemer.
- Hudrester som sitter fast på tærne fordi det mangler et fuktig skjul. Sett inn en fuktkasse, og løsne restene forsiktig med lunkent vann.
- Overfôring. Dyret er grådig og spiser mer enn det trenger.
- Rømming. Arten er rask og hopper, så ha et tettsluttende lokk.
- Stress og slagsmål hvis dyr holdes sammen uten nok skjul.

Et sunt dyr har klare øyne og en fyldig hale. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller virker slapp.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.

Hele veiledningen med kart og oppdateringer: herpy.org/no/gekkoer/chondrodactylus-turneri